

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल

फैसला

069-CI-1209

मुद्दा : परमादेश ।

जिल्ला मोरङ, विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं १३ बस्ने कैलीदेवी साह तेली...१ पुनरावेदक
निवेदक

विरुद्ध

जिल्ला मोरङ, विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं १३ बस्ने रामप्रसाद वर्णवाल...१ प्रत्यर्थी
विराटनगर उपमहानगरपालिका कार्यालय, विराटनगर.....१ विपक्षी
विराटनगर उपमहानगरपालिकाका कार्यकारी अधिकृत गोपालप्रसाद रेग्मी.....१

पुनरावेदन अदालतमा आदेश गर्ने : माननीय मुख्य न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली ।

माननीय न्यायाधीश श्री रेवन्तबहादुर कुँवर ।

पुनरावेदन अदालत, विराटनगर ।

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकारअन्तर्गत पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको मिति २०६९।५।११ को आदेशउपर पुनरावेदन परी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ :

विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं.१३ अन्तर्गत कि.नं १५३३ को ज.वि.०-०-१०-२ जग्गा कमलादेवी श्रेष्ठबाट विपक्षी रामप्रसाद वर्णवालले खरिद गरी उत्तरमा रहेको कि.नं १७३० को सार्वजनिक सडकको पूर्वतर्फको निकासलाई अनधिकृत रुपमा विपक्षीले पर्खाल लगाई घेर्ने, आवतजावतमा अवरोध खडा गर्ने कार्य गरेकोले अवरुद्ध बाटो खुलाई पाउन विपक्षी उपमहानगरपालिकासमक्ष अनुरोध गर्दा आफ्नो दायित्व एवं कर्तव्य पुरा गर्न इन्कार गरेकाले सार्वजनिक बाटोमा छेकथुन नगर्नु, अवरोध नगर्नु भनी विपक्षी रामप्रसादका नाममा

निषेधाज्ञा र गैरकानूनी रुपमा अवरुद्ध सडक खुलाउनु भनी विपक्षी उपमहानगरपालिका र सोका प्रमुखका नाममा परमादेशको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरमा पेश भएको निवेदन ।

निवेदकको माग दावीबमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कानूनसम्मत आधार र कारण भए खुलाई यो सूचना प्राप्त भएका मितिले बाटाको म्यादबाहेक १५ दिनभित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीको नाउँमा सूचना जारी गरी नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत, विराटनगरले गरेको आदेश ।

यस कार्यालयबाट भएको स्थलगत नापजाँच समेतको आधारमा विवादित बाटो खुलाई दिनुपर्ने देखिँदा निज रामप्रसादका नाममा पत्र प्राप्त भएको मितिले ७ दिनभित्र आफैँ बाटो खुलाई हटाई दिन पत्राचार गर्ने, निजले बाटो नखुलाएमा कार्यालयबाट खुलाई दिने गरी मिति २०६८।९।१७ मा निर्णय भई पत्राचारसमेत गरेको हुँदा निवेदन माग दावीबमोजिम आदेश जारी हुनुपर्ने होइन भन्ने व्यहोराको विराटनगर उपमहानगरपालिका समेतका तर्फबाट गोपालप्रसाद रेग्मीको लिखित जवाफ ।

विपक्षीको बाटो निकास नभएको वा अन्य कुनै बाटो नभएको अवस्थामा निकास माग्न मिल्ने हो । आफ्नो जग्गामा दक्षिणतर्फ ठूलो पिच सडक रहेको हुँदा विपक्षीलाई मुद्दा गर्ने हकद्वैया समेत छैन । सो बाटो मैले बन्द नगरी मेरो दाताले खरिद गरेकै जग्गाको क्षेत्रफल समेत नपुग्ने भएको र विपक्षीलाई आफ्नै जग्गाको दक्षिण पिच सडक रहेकोले निजको हकमा कुनै असर नपर्ने हुँदा निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको रामप्रसाद वर्णवालको लिखित जवाफ ।

उपमहानगरपालिकाको लिखित जवाफबाट निवेदकको मागबमोजिम अवरुद्ध बाटो खुलाउने कार्य भइरहेको भन्ने देखिएको अवस्थामा पुनः सोही कार्य गर्न, गराउन परमादेशको आदेश जारी गर्नुको कुनै औचित्य समेत नहुने हुँदा निवेदक मागबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता देखिन आएन । निवेदन खारेज हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको मिति २०६९।५।११ को आदेश ।

विपक्षी रामप्रसाद वर्णवालको दर्ताको कि.नं १५३३ को उत्तरतर्फ रहेको कि.नं १७३० को पूर्वपट्टि सार्वजनिक जग्गामा निजले पर्खाल लगाई आफ्नो स्वामित्वको भै गरी भोगचलन गरी

आएको र विपक्षी उपमहानगरपालिकाले बाटो खुलाउन आवश्यक देखिएकोमा समेत स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६५(१)(घ) को अधिकार प्रयोग नगरेको अवस्थामा पुनरावेदन अदालत, विराटनगरबाट रिट निवेदन खारेज हुने गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण छ । उक्त फैसला उल्टी गरी निषेधाज्ञायुक्त परमादेश जारी गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन ।

नियमबमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदकको माग दावीबमोजिम आदेश जारी हुनु पर्ने हो होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

यसमा निर्णयतर्फ विचार गर्दा कि.नं १७३० को सार्वजनिक जग्गामा विपक्षी रामप्रसाद वर्णवालले पर्खाल लगाई आवत जावतमा अवरोध सिर्जना गरेको र विपक्षी उपमहानगरपालिकाले उक्त अवरुद्ध सडक खुलाउने तर्फ आवश्यक कारवाही प्रक्रिया पुरा नगरेको हुँदा छेकथुन अवरोध नगर्नु भनी रामप्रसाद वर्णवालका नाउँमा निषेधाज्ञा र अवरुद्ध निकास खुलाउनु भनी उपमहानगरपालिकाका नाममा परमादेश जारी गरिपाउन माग गरी पुनरावेदन अदालतमा निवेदन दिएको देखिन्छ । उक्त निवेदन खारेज हुने गरी उक्त अदालतबाट आदेश भएको हुँदा सोही आदेशउपर यस अदालतमा पुनरावेदन परेको देखियो । यिनै पुनरावेदकले बाटो खुलाई पाउँ भनी विराटनगर उपमहानगरपालिका कार्यालयमा निवेदन पेश गरेकोमा उक्त कार्यालयका नापी निरीक्षक लक्ष्मणप्रसाद सिंहले स्थलगत निरीक्षण गर्दा बाटो बन्द गरेको भनी मिति २०६८।५।१ मा प्रतिवेदन पेश गरेको पाइयो । वस्तुतः कुनै व्यक्ति वा सार्वजनिक निकायले कानूनबमोजिम गर्न नहुने काम गर्न लागेको अवस्थामा निषेधाज्ञा जारी हुने हुन्छ । तर प्रस्तुत मुद्दामा यी पुनरावेदकले पुनरावेदन अदालतमा निवेदन दिँदा कै अवस्थामा विपक्षी रामप्रसादले पर्खाल लगाउने कार्य सम्पन्न गरिसकेको भन्ने निवेदकले स्वयं निवेदनमा उल्लेख गरेको देखियो । यसरी काम सम्पन्न भइसकेको अवस्थामा पर्खाल निर्माण गर्ने कार्य र आवतजावतमा अवरोध पार्ने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी आदेश गर्नुको कुनै प्रयोजन हुने नहुँदा यस सम्बन्धमा पुनरावेदकको मागबमोजिम विपक्षी रामप्रसाद वर्णवालका नाममा निषेधाज्ञा जारी हुने अवस्था देखिन आएन ।

जहाँसम्म विराटनगर उपमहानगरपालिकाले बाटो अवरोध खुलाउने सम्बन्धमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६५(१)(घ) को कार्यान्वयन नगरेको भन्ने प्रश्न छ, सो सम्बन्धमा हेर्दा उक्त ऐनको प्रावधान के कस्तो छ भनी अध्ययन गर्नु सान्दर्भिक हुन्छ । उक्त दफामा उल्लेख छ :

१६५(१)(घ):- “नगरपालिकाको इजाजत बेगर कसैले सार्वजनिक बाटो वा स्थान घेर्ने वा रोक्ने, आवतजावतमा अवरोध खडा गर्ने काम गरेमा घेरा, बार र अवरोधका सामान हटाउन लगाई पन्ध्र हजार रुपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।”

यस कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा नगरपालिकाको स्वीकृति प्राप्त नगरी सार्वजनिक बाटोमा कसैले आवतजावत गर्न अवरोध पुऱ्याएमा नगरपालिकाले उक्त अवरोध हटाई अवरोध पुऱ्याउनेलाई सजायको व्यवस्था गरेको देखिन्छ । विराटनगर उपमहानगरपालिकाले यस सम्बन्धमा कस्तो कारवाही गरेको छ भन्नेतर्फ हेर्दा उक्त कार्यालयमा यी पुनरावेदकले बाटो निकास खुलाउन निवेदन दिएपश्चात उक्त कार्यालयबाट प्राविधिक अमिन लक्ष्मणप्रसाद सिंहलाई खटाई निजले दिएको प्रतिवेदनअनुसार राजीनामा नापी नक्शासमेतका आधारमा बाटो खुलाइ दिनुपर्ने भनी उक्त कार्यालयबाट निर्णय भएको भन्ने उक्त कार्यालयको मिति २०६८/९/१७ को निर्णयको छायाँप्रतिबाट देखिन आएको छ । तसर्थ उक्त कार्यालयले यस सम्बन्धमा छानवीन गरेको जस्तो गरी कागजी प्रक्रिया मात्र पुऱ्याएको भन्ने जिकिरसँग सहमत हुने अवस्था देखिएन । उपमहानगरपालिका कार्यालयको उक्त निर्णय कार्यान्वयनमा विलम्ब भई कार्यान्वयन नगरेको भन्ने तर्फ पुनरावेदन अदालतमा पेश गरेको निवेदनमा निवेदकको सो कुराको जिकिर रहेको पनि देखिएन । यसरी उक्त कार्यालयले विवादित जग्गामा बाटो निकास छेकेको हुँदा उक्त निकास खुलाउनु पर्ने भनी निर्णय नै गरिसकेको र सोका लागि पत्राचार समेत गरेको भनी उक्त कार्यालयको लिखित जवाफबाट देखिएको अवस्थामा उक्त अवरोध खोल्नु खोलाउनु भनी आदेश जारी गरिराख्नुको कुनै प्रयोजन नरहने हुँदा यस सम्बन्धमा समेत पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन ।

अतः विवादित सार्वजनिक जग्गामा पर्खाल निर्माण गरी बाटो अवरोध गर्ने कार्य सम्पन्न भै सकेको र सो अवरोध हटाउन विराटनगर उपमहानगरपालिकाबाट आवश्यक निर्णय गरी निर्णय कार्यान्वयन गर्नेतर्फ आवश्यक पहल गरिराखेको देखिएको हुँदा पुनरावेदकको

मागबमोजिम निषेधाज्ञा एवं परमादेश जारी हुनु नसक्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको मिति २०६९।५।११ को आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

ईजलास अधिकृत: अनिल कुमार शर्मा

कम्प्यूटर : बेदना अधिकारी

ईति सम्वत २०७१ साल बैशाख २५ गते रोज ५ शुभम.....